

Elusive Lights*Works for Cello solo***Dorukhan Doruk, Cello****GEN 23840****Elusive Lights***Eserler hakkında*

Bir albüm yapma fikri, hepimizi izole eden ve birçoğumuzun bireyselliğimiz ve yalnızlığımız üzerine düşünmesine sebep olan pandemi döneminde ortaya çıktı. O zamanın ruh halini yansıtmalıydı yapacağım albüm, dolayısıyla çellomla baş başa kalarak iç dünyamı derinliklerinden ifade ettiğim bir solo çello projesi olmalıydı. O zamanlarda bu proje, benim için bir umut ışığı, beni yaptığım işe bağlayan mutlak bir motivasyon ve ilham kaynağı oldu. Öyle bir ışık ki, aslında her zaman orada varolmuş olan, ancak bakış açımızı değiştirmeye cesaret edemediğimiz için algılayamamış olduğumuz, yakalanması zor bir ışık. Eserlerin sıralaması ve akışı; ruhun karanlığından, gözün göremediği, yakalanması zor bu ışıklara doğru yavaşça hareket ederken bir yandan ani iniş-çıkışlar ve sürprizlerle ruhumuzun dalgalanmalarını da temsil ediyor.

Pandemi sürecinde, **Ahmet Adnan Saygun**'un en önemli eserlerinden biri ve aynı zamanda Türk viyolonsel repertuarının en seçkin ve en popüler eseri olan **Solo Viyolonsel için Partita** üzerinde derinlemesine çalışma fırsatı buldum. Eser üzerinde yoğun bir araştırma ve incelemenin ardından, bu titiz çalışmanın bir kayıt ile kalıcı hale getirilmesi gerektiğini düşündüm. Bu düşünce, aynı zamanda benim için bu projenin başlangıç noktası oldu. İlk araştırmalarımın ardından kısa bir süre sonra, kompozisyonun orijinal bir el yazmasını buldum, ve çok geçmeden bu el yazmasının varolan basılı edisyondan önemli ölçüde farklı olduğunu fark ettim. Bu keşif, beni bu eserin bir urtext edisyonunu yapmaya teşvik etti ve değerli müzikolog ve besteci Yiğit Aydın ile yeni bir urtext edisyonunu yapmaya başladık ve ben albümü kaydetmeden önce çalışmalarımızı bitirdik.

Klasik batı müziğinin Türkiye'deki öncülerinden olan Ahmet Adnan Saygun, 1907 yılında İzmir'de doğdu ve ilk müzik eğitimini sanata ağırlık veren İttihat ve Terakki Numune Sultanisi'nde aldı. Daha sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin bursuyla Schola Cantorum'da eğitimini sürdürmek üzere Paris'e gitti.

Yurda dönüşünün ardından Ankara Devlet Konservatuvarı'nın temellerini oluşturacak olan Musiki Muallim Mektebi'nde öğretmenliğe başladı. Aynı yıl Atatürk tarafından ilk Türk operasını bestelemesi için görevlendirildi. Saygun, besteciliğinin yanı sıra alanında önemli araştırmaları olan bir etnomüzikologdu. The Times onu "Türk müziğinin yüce bilge adamı" olarak tanımlayarak şu sözleri kullanmıştı: "Finlandiya için Jean Sibelus, İspanya için Manuel de Falla ve Macaristan için Bela Bartok neyse, Saygun da kendi ülkesi için odur."

Solo Viyolonsel için Partita, 1955 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosu müdürünün isteği üzerine Schiller'in ölümünün 150. yılı anısına yazılmıştır. Beş bölümden oluşan Partita, birçok durağı olan uzun soyut bir yolculuk olarak görülebilir. Eser, sona erdiğinde dairesel bir hareketle tekrar başladığı noktaya varır. Saygun, modlar ve makamlar gibi geleneksel Türk müziğine özgü pek çok unsuru eserlerinde kullanmıştır. M.S 1000 yılından önce Orta Asya'daki Türk tarihine atıfta bulunan kendi teorisine dayanan pentatonik dizilerin kullanımı Partita'da da görülür. Saygun hayatının ilerleyen dönemlerinde bu teoriden vazgeçmiştir. Her ne kadar Partita üslup olarak batı müziğini temel alan bir eser olsa da, yorumumda Saygun'un ilham aldığı makamları müziğe belli bir oranda dahil ederek doğru dengeyi bulmaya çalıştım. Özellikle dördüncü bölümde bu sentezi daha bariz bir şekilde algılamak mümkün.

Türk yıldız piyanist/besteci **Fazıl Say** ile tanışıklığım 2014 yılına dayanıyor. O zamandan beri müzik hayatımda bana çok destek oldu ve birlikte birçok konser verdik. Kendisinin viyolonsel-piyano sonatı *Dört Şehir*'i Avrupa'da ve Türkiye'de beraber seslendirdik. Bir icracı için bestecinin kendisiyle çalışmak nadiren sahip olunabilen bir fırsat. Kendisi bana yeni solo çello sonatından bahsettiğinde, eserdeki yorumumu bizzat kendisiyle çalışarak şekillendirebilecek olma düşüncesi beni çok heyecanlandırdı ve derhal eserini albüme dahil ettim.

Derin ifadeli yavaş bir ağıt olan ilk bölüm ile buna tamamen zıt karakterdeki vahşi ve hırçın bir finalden oluşan **Solo Sonat**, orijinal olarak solo viyola için yazılmış ve ünlü Türk viyolacı Ruşen Güneş'e ithaf edilmiş olan bir eser. Say'a eseri hakkındaki düşüncelerini sorduğumda kendini şu şekilde ifade etti: "Ruşen Güneş, benim çok iyi bir dostumdu ve ona ithafen bir eser yazacağıma söz vermiştim. Ne yazık ki bu sözümü ancak kendisinin ölümünden hemen sonra tutabildim ve onun anısına bu solo sonatı yazdım. İyi bir arkadaşın kaybetmenin acısı ve ağıtı bu esere yansdı."

İsviçreli-Amerikan besteci **Ernest Bloch**, yaşadığı dönemde günümüzde olduğundan çok daha fazla popülerliğe sahipti. Cenevre'de Yahudi bir anne babanın çocuğu olarak dünyaya gelen Bloch, müzik eğitimini Avrupa'da tamamladı ve ardından hayatının çoğunu geçirdiği ABD'ye göç etti. Dindar bir şekilde yetiştirilmiş olan Bloch'un eserlerinde Yahudi geçmişinin izlerinin müziğinin derinliklerine işlemiş olduğunu belirgin bir şekilde duymak mümkün.

Bloch, ünlü çellist Zara Nelsova'ya adadığı **Solo Viyolonsel Suit No.1**'i hayatının son döneminde yazdı. Bloch, Nelsova'nın çalışına çok düşküdü. Eser üzerinde birlikte çalıştıktan sonra Nelsova, 1957'de BBC 3 Programı canlı yayınında eserin prömiyerini yaptı. Bloch, solo çello için yazdığı eserlerde Bach'ın çello süitlerinden ilham almıştır, ancak bu eserlere eklediği post-romantik ve modern armonik dokunuşlar, onları kendine özgü bir dili ve dokusu olan eşsiz eserler haline getirmiştir. 1 numaralı suitinin birinci ve üçüncü bölümleri, çok içten ve aynı zamanda dinleyeni derin düşüncelere iten, içe dönük bir dile sahiptir. İkinci bölüm ise çarpıcı karakter değişikliği ile şaşırtır, parlak ve canlı bir dili vardır. Süit, tıpkı Bach'ın çello süitlerinde olduğu gibi, bir halk dansı olan Gigue'yi andıran Allegro ile sona erer.

Gaspar Cassadó, 20. yüzyılın en büyük çellistlerinden biriydi. Sadece virtüöz çalışıyla değil, aynı zamanda kendi besteleri ve çello için düzenlemeleri ile de ünlendi. 1897'de Barselona'da doğan Cassadó, Pablo Casals'ın öğrencisi oldu. Kariyerinin en parlak dönemlerinde dünyanın en iyi orkestraları ve şefleriyle sahne aldı. Kompozisyon tarzında ise, birlikte çalıştığı Maurice Ravel ve Manuel De Falla'dan etkilerini görmek mümkündür.

Cassadó, **Solo Viyolonsel için Süit**'i 1926'da yazmıştır. O da Bloch gibi form olarak Bach'ın çello süitlerinden ilham almasına karşın esere kattığı İspanyol halk müziğinden esinlenen tutkulu melodiler ve renkler ile bambaşka bir atmosfer yaratır. Eser tıpkı Bach'ın süitlerinde olduğu gibi serbest bir prelude ile başlar ve iki ayrı dans bölümüyle devam eder. İkinci bölüme adını veren Sardana, Katalanlara özgü çember şeklinde yapılan bir danstır. Bölüm, halkı dans için toplanmaya çağıran ısıltı taklit eden flajölelerle başlar ve kısa süre sonra 2/4'lük neşeli bir kasaba dansına dönüşür. Son bölüm, İspanyol gitarını taklit eden çellonun lirik bir intermezzosu ile başlar ve kısa süre sonra, fiyakalı bir şekilde sonlanan flamenko benzeri bir Jota'ya dönüşür.

İtalyan virtüöz çellist **Giovanni Sollima**, yalnızca tüm dünyada konserler veren önde gelen bir sanatçı değil, aynı zamanda, zamanımızın en büyük çellistleri tarafından icra edilen kendine özgü üslup ve diliyle yazılmış olan eserleri olan seçkin bir bestecidir. Sollima'nın eserleri arasında pek keşfedilmemiş, çok sık icra edilmeyen iki cevher olan **La Tempesta** (2001) ve **La Folia**'yı (2007) kendisi bana şu sözlerle ifade etti:

“*La Tempesta*, 2001 yılında yaylı çalgılar dördlüsü/beşlisi ve oyunculuk/şan için bestelenen *Viaggio in Italia* adlı uzun süitin bir parçası. Eserin prömiyeri New York'taki Carnegie Hall'da gerçekleşti. Eser, antik zamanlardan günümüze kadar İtalya'yı sadece mimarisi ve sanatıyla değil, aynı zamanda zihniyeti, yemeği, belirsizlikleri ve eski çağlardan bu yana tartışmalı siyaseti ile anlatan bir tür masal olarak görülebilir. Bir üçlemenin parçası olan bu solo çello eserine ilham veren Giorgione'nin (1478–1510) *La Tempesta* adlı tablosudur.

La Folia, Zagreb'deki Antonio Janigro Çello Yarışması tarafından yarışma için zorunlu parça olarak sipariş edilmişti. Formu, bas hatları ve armonik yapısı, özellikle barok dönemde Marais, Vivaldi ve Scarlatti gibi birçok besteci tarafından kullanılmış bir müzik teması olan Folia'ya dayanır. Dördüncü telin scordatura'sı(Do Teli Sol'e düşürülmektedir) esere rezonans ve derin bir bas verir.

Sanatçı

Biyografik Notlar

Dorukhan Doruk, 10. Witold Lutosławski Uluslararası Çello Yarışması'nda 2.lık, Antonio Janigro Çello Yarışması 1.lık dahil olmak üzere çok sayıda uluslararası yarışmada ödüller kazandı. Solist olarak Viyana Konzerthaus, Tonhalle Zürich, Stadtcasino Basel, Victoria Hall Geneva ve Varşova Filarmoni Konser Salonu gibi Avrupa'nın önde gelen konser salonlarında sahne almasının yanı sıra, Verbier Festivali, Schleswig-Holstein Müzik Festivali ve İstanbul Müzik Festivali gibi ünlü festivallere davet edildi.

Solistlik kariyeri boyunca Dorukhan Doruk, Varşova Filarmoni Orkestrası, Württembergisches Kammerorchester ve Seongnam Filarmoni Orkestrası gibi Avrupa ve Asya'daki birçok orkestranın yanı sıra Türkiye'deki tüm devlet ve özel senfoni orkestraları ile sahne aldı. Fazıl Say'ın "Dört Şehir" çello sonatını Türkiye ve Avrupa'nın önde gelen sahnelerinde birlikte besteci ile birlikte seslendirdi.

1991 yılında İstanbul'da doğan Doruk, çello eğitimine Dilbağ Tokay ile başladı ve devamında HfMT Köln'de Claus Kanngiesser ve Oslo'da Truls Mørk ile sürdürdü. Konzertexamen eğitimini UdK Berlin'de Jens Peter Maintz ile tamamlayan Doruk, ayrıca Yo-Yo Ma, Gary Hoffman, David Geringas ve Steven Isserlis gibi ünlü çellistlerle çeşitli ustalık sınıflarında çalışma fırsatı buldu.

Dorukhan Doruk, Orpheum Vakfı, Dr. Carl-Dörken Vakfı ve DAAD tarafından desteklendi. Deutsche Stiftung Musikleben'un bursiyeri olarak kendisine Paolo Antonio Testore yapımı bir çello tahsis edildi. 2010-2017 yılları arasında Tüpraş'ın sponsorluğunda yürütülen bursiyeri olduğu Güher ve Süher Pekinel – Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler Projesi'nin cömert desteği sayesinde bu dönemde bir Lupot Çello ile çalma fırsatına erişti.

Piyanist Can akmur ve kemancı Veriko Tchumburidze ile birlikte Trio Vecando'nun bir üyesi olan Doruk ayrıca Mart 2023'ten beri Tonhalle Düsseldorf'un 1. solo çellistidir.

Dorukhan Doruk